

نقش رسانه بر محیط زیست سالم

الهه علی عسگری، عضو هیات علمی بورسیه دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شرق (قیام دشت)

(نویسنده و مسئول مکاتبات) E.asgari@gmail.com

چکیده:

انسان و سایر موجودات، هر یک به نحوی بر محیط اطراف خود تاثیر می گذارند، البته انسان اولیه تاثیرگذاری کمتری بر محیط زیست داشته و عدم آلودگی محیط زیست، شرایط زندگی را برایش امن تر می نمود، ولی پیشرفت تکنولوژی آلاینده و عدم تناسب آن با محیط زیست و تغییر تمدن بشری در طی دورانهای مختلف، نادیده گرفتن روابط صحیح میان نیازهای بشری و محیط زیست، زندگی موجودات در کره زمین را روز به روز با مسایل پیچیده تری مواجه ساخته است، بطوریکه انسان با فعالیت هایی از قبیل کشاورزی، صنعتی و بهره برداری از منابع و امکاناتی که برای ادامه زندگی در این محیط انجام می دهد، ضمن ایجاد تغییرات مفید و مناسب، سبب آلودگی آن نیز می شود که این آلودگی مجدداً بر انسان و موجودات دیگر اثرات ناخوشایندی باقی خواهد گذاشت و زندگی، پیشرفت، رشد و نمو و سلامت او را تحت الشعاع قرار خواهد داد. گسترش کویرها، از میان رفتن جنگل ها، آلودگی آب و هوا، تخریب لایه اوزن، انقراض گونه های حیاتی، تغییرات آب و هوا، تمامی مشکلات محیطی، آینده ی تاریکی را برای بشر ترسیم می کند.

کنترل عوامل محیطی در ارتقای سلامت انسان نقش اساسی و کلیدی دارد و آلاینده های محیط که از تنوع، گستردگی و پیچیدگی خاصی برخوردارند می توانند هر سه بعد جسمی، روانی و اجتماعی سلامت انسان را با خطر مواجه سازند لذا با توجه اینکه رسانه های یکی از مهمترین ابزار ارتباطات جمعی هستند باید از آنها در آموزش کنترل عوامل محیطی که باعث ارتقای سلامت انسان ها می شود استفاده کرد.

واژگان کلیدی: محیط زیست، رسانه، آلودگی، سالم

مقدمه:

آلودگی محیط زیست از منابع گوناگون صورت می‌گیرد با پیشرفت تمدن بشری و توسعه فن‌آوری و ازدیاد روز افزون جمعیت، در سال حاضر دنیا با مشکلی به نام آلودگی در هوا و زمین روبرو شده است که زندگی ساکنان کره زمین را تهدید می‌کند به طوری که در هر کشور حافظت محیط زیست مورد توجه جدی دولتمردان است امروزه وضعیت زیست محیطی به گونه‌ای شده است که مردم یک شهر یا حتی یک کشور از آثار آلودگی در شهر یا کشور دیگر در امان نیستند و این باعث شده تا لزوم استفاده از رسانه‌ها پر رنگ تر گردد.

برفی که در نروژ می‌بارد مواد آلاینده‌ای به همراه دارد که منشأ آن از انگلستان و آلمان است یا باران اسیدی در کانادا نتیجه مواد آلاینده‌ای است که منشأ آنها از ایالات متحده است در آتن گاهی مجبور می‌شوند به علت آلودگی شدید هوا کارخانجات را تعطیل و رفت و آمد اتومبیلها را محدود کنند شهرهای دیگر دنیا مانند مکزیکوسیتی، رم و تهران نیز با مشکل آلودگی هوا دست به گریبانند آلودگی دریاها، رودخانه‌ها، دریاچه‌ها اقیانوسها و جنگلها نیز موضوع بحث جدی می‌باشند.

محیط زیست به همه محیط‌هایی که در آن‌ها زندگی جریان دارد گفته می‌شود. ^(۱) مجموعه‌ای از عوامل فیزیکی خارجی و موجودات زنده که با هم در کنش هستند محیط زیست را تشکیل می‌دهند و بر رشد و نمو و رفتار موجودات تأثیر می‌گذارند. ^(۲)

محیط زیست طبیعی عبارت ترکیبی از دانشهای متفاوت در علم است از مجموعه عوامل زیستی و محیطی در غالب محیط زیست و غیر زیستی (فیزیکی، شیمیایی) که بر زندگی یک فرد یا گونه تأثیر می‌گذارند و از آن تأثیر می‌بینند. امروزه این تعریف غالباً به انسان و فعالیت‌های او مرتبط می‌شود و می‌توان محیط زیست را مجموعه‌ای از عوامل طبیعی کره زمین، همچون هوا، آب، اتمسفر، صخره، گیاهان و غیره، که انسان را احاطه می‌کنند خلاصه کرد. تفاوت محیط زیست با طبیعت در این است که تعریف طبیعت شامل مجموعه عوامل طبیعی، زیستی و غیر زیستی می‌شود که منحصراً در نظر گرفته می‌شوند، در حالی که عبارت محیط زیست با توجه به برهم‌کنش‌های میان انسان و طبیعت و از دیدگاه وی توصیف شده است. ^(۳)

اکولوژی انسانی و حفاظت محیط زیست

بسیاری از عوامل میتواند حفاظت حیات وحش را تحت تأثیر قرار دهد. مهمترین موضوعی که میتوان به آن اشاره نمود فرهنگ جامعه میباشد. تأثیر فرهنگ جامعه روی حیات وحش را میتوان از جنبه‌های مختلف مورد بررسی قرار داد. به طور کلی فرهنگ جامعه رابطه مستقیمی با حیات وحش دارد. هر چه فرهنگ جامعه غنی تر باشد حیات وحشی نیز غنی تر است.

فرهنگ هر جامعه رابطه مستقیم با بسیاری از فاکتورها از قبیل مسائل اقتصادی، سیاسی، مذهبی، ناحیه‌ای و ... موجود در جامعه دارد. هر کدام از فاکتورهای بالا در کنش با همدیگر میباشد و میتوانند مسیر همدیگر را تعیین یا تغییر دهند. این مسیر بسیار سرنوشت ساز میباشد و جامعه را به سویی میکشاند که بر نسل آینده تأثیر گذار میباشد. نتایج این برهم کنش‌ها میتواند مثبت یا منفی باشد. نتایج این برهم کنش‌ها به طور مستقیم و یا غیر مستقیم حفاظت حیات وحش طبیعی و محیط زیست ایران را تحت تأثیر خود قرار میدهد. این موضوع را میتوان به عنوان اکولوژی انسانی قلمداد نمود. هدف از بحث نیز بررسی اکولوژی انسانی و تأثیر آن روی حیات وحش میباشد. متأسفانه عوامل فوق حیات وحش ایران را در عصر حاضر به شدت تحت تأثیر قرار داده و نتایج سوء زیست محیطی آن را میتوان به وضوح در طبیعت حاضر فلات ایران مشاهده نمود. از بین رفتن بسیاری از گونه‌های جانوری به خصوص پستانداران و خیلی وحشتناکتر قرار گرفتن بسیاری از گونه‌های جانوری در List Red واحد حفاظت حیات وحش جهانی (IUCN ۲۰۰۷) را میتوان از نتایج سوء فاکتورهای بالا ذکر نمود. نتایج برخی تحقیقات روی گونه‌های جانوری ایران

(a, b ۲۰۰۷ Torki) نشان داد که سه عامل اساسی، (۱) فقر فرهنگی در نتیجه نا آگاهی مردم، (۲) نبود برنامه های پایستار و مدون دولتی، و (۳) وضعیت اقتصادی در تهدید گونه های جانوری فلات ایران تأثیر به سزایی دارند. اما نیاز است که به تشریح عوامل ذکر شده و دیگر عوامل پرداخت.

در زیر به طور اجمالی به بررسی تاثیر و نقش برخی فاکتورها روی حیات وحش ایران میپردازیم.

۱) تاثیر خانواده:

خانواده بنیانگذار اکولوژی انسانی میباشد. سبک زندگی و رفتار فرزند یا فرزندان (در سنین پایین) هر خانواده در راستای رفتار و سبک زندگی والدین خانواده میباشد. هر خانواده ای بدون شک آداب و رسوم فرهنگی خود را به فرزند خویش انتقال داده. سوالی که در اینجا مطرح میگردد این موضوع است که والدین هر خانواده تا چه اندازه فرزند یا فرزندان خویش را از محیط زیست و مسائل زیستی آگاه مینمایند؟ آیا اصولا برنامه هایی در این راستا وجود دارد؟ جواب این سوال را به خوانندگان محترم که همانا موضوع مورد بحث میباشد واگذار مینماییم.

۲) تاثیر آموزش و پرورش و آموزش عالی:

فرزندان پس از خانواده از طریق مدرسه به طور رسمی وارد جامعه میشوند. این دومین گامی است که بایستی برای حفاظت از محیط زیست برنامه ریزی نمود. اهمیت آموزش و پرورش در یاد دان مسائل و مشکلات زیست محیطی بسیار بالا میباشد. نقش معلمین نیز در راستای آموزش و پرورش میباشد. دو سوال اساسی در اینجا طرح میگردد: (۱) میزان برنامه ریزی آموزش و پرورش به خصوص در دوره دبستان چه اندازه میباشد؟ (۲) آیا معلمین به عنوان رکنی اساسی تا چه اندازه دانش آموزان خویش را از مسائل و مشکلات زیست محیطی آگاه میکنند؟ بدون شک داشتن برنامه ای کاربردی از سوی وزارت آموزش و پرورش و بحث معلمین در مورد زیست محیط بسیار مهم و تاثیر گذار میباشد.

۳) تاثیر رسانه های جمعی:

رسانه های عمومی از قبیل صدا و سما، روزنامه ها، اینترنت و ..... نقش ارزنده را پس از موضوعات بالا میتوانند ایفا نمایند. نقش صدا و سیما در این زمینه بسیار پررنگ تر میباشد. تهیه برنامه های جذاب که در آن مسائل زیست محیطی را مورد بحث قرار دهد نقش مثبتی در حفاظت منابع طبیعی دارد. اما، رسانه های عمومی تا چه اندازه به تحلیل مسائل زیست-محیطی میپردازند؟ و تا چه اندازه مردم را از وقایع زیست محیطی اطراف خوشان آگاه مینمایند؟

۴) فقر:

فقر مالی به طور کلی متناسب با فقر فرهنگی میباشد. مسلما در جامعه ای که فقر فرهنگی آن بالاست نمیتوان انتظار طبیعتی زیبا را داشت. به بیانی دیگر، فرهنگ ضعیف نمیتواند پشتوانه محیط زیستی غنی باشد. موضوع حفاظت محیط زیست برای جوامع یا افرادی از جامعه که فقر فرهنگی دارند موضوعی جداگانه قلمداد میگردد و از دیدگاه اینچنین افرادی (یا جامعه ای) حفاظت از حیات وحش محدود به فعالیت ادارت و یا سازمان های دولتی (به خصوص سازمان محیط زیست) میگردد. از طرفی دیگر شکار حیوانات وحشی (به عنوان غذا و یا معامله) توسط افراد سود جو موضوع بسیار حساسی میباشد که امروزه سازمان محیط زیست پیگیر این قضیه میباشد و افراد سود جو و خائن به طبیعت را دستگیر، جریمه و حتی زندانی میکند. عکس العمل سازمان محیط زیست در این رابطه بسیار تحسین برانگیز میباشد.

(۵) باورهای جامعه:

باورهای جامعه را میتوان به خرافات و شایعات محدود نمود. متاسفانه در جامعه ما شایعت و خرافات فراوانی به چشم می‌خورد که در ارتباط مستقیم و یا غیر مستقیم محیط زیست میباشد. مثال خرافات را میتوان به کشتن مار و له کردن سر جانور محدود نمود. مواردی شبیه این موضوع در کشور ما (ایران) به طور فراوانی به چشم می‌خورد. مثال شایعات را میتوان به سمی بودن مارمولک های خانگی محدود مینمایم (برای اطلاعات بیشتر میتوان عبارت زیر را در سایت آفتاب یا گوگل "شایعه سمی بودن مارمولک های خانگی" جستجو نمود). خرافات و شایعات موجود در فرهنگ جامعه ما متاسفانه برخی از گونه های جانوری را منقرض نموده و خیلی از آنها را به مرحله انقراض کشانده.

(۶) برنامه های دولتی و پایستاری آن:

ادارات و یا سازمان های دولتی برنامه های بسیار جالبی را برای حفاظت محیط زیست میریزند. اما متاسفانه مشکلی که در این راستا وجود دارد این است که خیلی از این برنامه ها کاربردی نمیباشد، پایستار نمیباشند، ممتد نمیباشند و یا اینکه در اجرای آن مشکلاتی به وجود می آید. البته آنچه که در جامعه دیده میشود برنامه های توسعه ای و اقتصادی میباشد که برتر از برنامه های حفاظتی در نظر گرفته میشود و در خیلی از موارد برنامه های اقتصادی پیروز بر برنامه های زیست محیطی میگردد. برای مثال در مورد زدن سد در رودخانه هاموضوعی میباشد که جنبه اقتصادی آن بر جنبه زیست محیطی غلبه میکند. هر چند که از طرف سازمان و یا ادارات مربوطه مخالفت هایی صورت میگیرد اما به دلیل منفعت بالای اقتصادی طرح بایستی به مرحله اجرا برسد.

موارد بسیاری وجود دارد که حیات وحش را به طور اساسی تهدید میکند، اما در اینجا نیاز شد که به بررسی چند عامل پرداخت تا حداقل زنگ خطری برای طبیعت دوستان باشد.

نتیجه کلی که میتوان گرفت این است که فرهنگ هر جامعه با حفاظت حیات وحش رابطه مستقیمی دارد، و هر چه فرهنگ جامعه ضعیف باشد حیات وحش نیز وضعیت بسیار بدی پیدا خواهد نمود و در آیند بدتر خواهد شد.

امید است که مسئولین محترم و به خصوص مردم عزیز ایران برای حفاظت حیات وحش فلات ایران بیش از پیش ارزش قائل شوند و به طور مستقیم در حفاظت حیات وحش ایران شرکتی مستحکم و پایستار نمایند.

نقش بهداشت محیط در سلامت انسانها

انسان انرژی مورد نیاز خود را از طریق سوزاندن مواد آلی موجود در غذا با کمک آب و اکسیژن هوا کسب می نماید، که حاصل آن انرژی و یک سری مواد زاید می باشد. آنچه مسلم است این فعل انفعال به صورت ساده صورت نگرفته، بلکه مستلزم یک سری مکانیزم های پیچیده است که در بدن صورت می گیرد، لذا اولین ارتباط و تماس انسان با محیط خود از طریق هوا، غذا و آب می باشد.

هوا لازم ترین ماده برای ادامه حیات است، زندگی انسان وابسته به این ماده می باشد انسان در هر دقیقه ۱۲-۲۰ مرتبه هوا را به درون ریه های خود وارد می کند و در یک شبانه روز تقریباً ۱۵ کیلوگرم هوا را تنفس می کند، لذا به سهولت به اهمیت حیاتی و بهداشتی آن می توان پی برد.

هوای سالم نقش بسیار مهمی در سلامت انسان دارد و جلوگیری از آلودگی آن باید از سطح منزل مسکونی تا مراکز شهرهای بزرگ صنعتی مورد توجه قرار گیرد.

در محل سکونت گاز زغال، دود سیگار، سوخت ناقص وسایل گرمازا، گرد و خاک موجب آلودگی می گردد که باید توسط ساکنین منزل از آلودگی آن جلوگیری شود.

پس از ها انسان به آب بیش از هر ماده دیگر نیازمند است، آب در اعمال فیزیولوژیکی بدن انسان نقش اصلی و اساسی دارد، زندگی بدون آب برای هیچ موجود زنده ای از جمله انسان امکان پذیر نیست. بدن انسان روزانه به طور

متوسط ۲.۲ لیتر آب برای اعمال فیزیولوژیکی خود نیاز دارد. با توجه به نقش بیماریهایی که توسط آب به انسان منتقل می شود باید به کیفیت آب مورد مصرف توجه خاصی مبذول داشت و مشخصات آن می باید با استانداردهای توصیه شده مطابقت داشته باشد، باید دانست که تصور داشتن محیطی سالم بدون داشتن آب سالم غیر ممکن است، ولی لازم است بدانیم که آب یا محیط بهداشتی بیماری را طرد نمی کند، بلکه استفاده آگاهانه مردم از این تسهیلات است که می تواند بهبود بهداشت را موجب شده، اثرات دیگر تلاشها را در حفظ جان و رشد انسانها تقویت کند. منبع تولید انرژی برای فعالیت انسان غذا می باشد، آلودگی غذا می تواند مشکلات عظیم و غیر قابل جبرانی را برای بشر فراهم کند، به همین دلیل است که ایجاد شرایط محیط بهداشتی و کنترل های لازم روی کیفیت مود غذایی در کلیه مراحل تولید، نگهداری، توزیع و فروش مواد غذایی به منظور جلوگیری از برابر تاثیر عوامل خارجی مورد نظر است.

در این فعل و انفعالات مواد زایدی بصورت مدفوع و زباله بوجود می آید که می تواند بزرگترین کانون برای انتشار عوامل بیماریزا در محیط گردد و موجبات آلودگی آبهای زیرزمینی، سطحی و هم چنین آلودگی خاک شده، زمینه مناسبی برای تخم گذاری، رشد، نمو، انتقال بیماریها، آلودگی توسط حشرات و ناقلین را فراهم نماید. بنابراین جمع آوری و دفع صحیح و بهداشتی مواد زاید و کنترل ناقلین یکی از فعالیت های اصلی بهداشت محیط است. انسان برای محافظت خود از شرایط آب و هوای نامساعد نیازمند به مسکن است که خود از نظر شرایط محیطی از قبیل نور، حرارت و تهویه و غیره باید دارای شرایط و خصوصاتی باشد که سلامت او را تامین و حفظ نماید. با تغییرات سریع تکنولوژی، صنعت، تنوع محصولات گوناگون صنعتی و کشاورزی انسان در محیط کار خود بطور مستقیم و غیر مستقیم با عوامل شیمیایی - فیزیکی و بیولوژیکی خطرناک روبرو است که اگر تدابیر فنی بهداشتی بکار گرفته نشود به راحتی سلامت او را تحت الشعاع قرار خواهند داد و پس از مدتی کار بجای شادی و نشاط، بیماری را برای او به ارغمن خواهد آورد. کاربرد مواد رادیواکتیو و پرتوزا در صنعت - کشاورزی و پزشکی و جلوگیری از عواقب وخیم آن از لحاظ استفاده از دیگر فعالیت های بهداشت محیط است که باید بدان توجه خاصی مبذول نمود.

تعریف توسعه پایدار:

مهم ترین تعریفی که از توسعه پایدار در اجلاس ریو از آن ارائه شده، به این قرار است: " توسعه ای که نیازهای کنونی بشر را بدون مخاطره افکندن نیاز نسل های آینده، برآورده ساخته و در آن به محیط زیست و نسل های فردا نیز توجه شود."

به طور کلی تاکنون تعاریف زیادی از توسعه پایدار ارائه شده است، ولی محور تمامی تعاریف، نسل های بعدی و نیز توجه به آینده بوده و در تمامی تعاریف، توجه به محیط زیست و حفاظت از محیط زیست جهانی، مدنظر بوده است.

الف - اصول توسعه پایدار:

اصول توسعه پایدار به طور خلاصه شامل موارد زیر است:

۱. توجه به استفاده از منابع تجدیدپذیر مثل انرژی خورشید و باد.
۲. استفاده کم تر از انرژی های تجدیدناپذیر و آلوده کننده مثل سوخت های فسیلی.
۳. توجه به نسل های آینده.
۴. توجه به محیط زیست و کاهش آلودگی آن و نیز توجه به چرخه های زیست محیطی و....

ب - انرژی:

شورای بین المللی انرژی، بر این باور است که تا سال ۲۰۲۰، هیچ گونه کمبود جدی، منابع انرژی را تهدید نمی کند. بلکه به عوض، نگرانی های زیست محیطی جایگزین مقولانی از قبیل امنیت انرژی و کارایی و صرفه جوئی در مصرف شده است. انرژی به منزله موتور توسعه اقتصادی، اجتماعی و بهبود کیفیت زندگی انسان تلقی می شود. از سوی دیگر، ضعف

در کارآیی جریان تولید، انتقال، توزیع، مصرف و عدم وابستگی لازم به انرژی‌های مطمئن و سالم که لازمه‌ی یک سیاست توسعه پایدار است، نیز وجود دارد. به عبارت دیگر توسعه پایدار و حفاظت از محیط زیست در گرو استفاده درست و بهینه از منابع انرژی بخصوص انرژی‌های تجدید شونده میسر است. بدین ترتیب، استفاده از انرژی‌های قابل احیاء، اهتمام در کارآیی مصرف انرژی و استفاده بهینه از آن، اعمال ملاحظاتی اقتصادی و مالی مناسب، حفاظت از منابع انرژی و جلوگیری از ایجاد آلودگی‌های زیست محیطی و تغییر اقلیم باید در صدر سیاست انرژی در مقیاس کلان در نظر گرفته شود.

مفهوم آلودگی

طبق تعریف کنوانسیون کویت آلودگی دریایی عبارت است از: وارد نمودن مواد و انرژی به طور مستقیم یا غیر مستقیم به محیط زیست دریایی که منتج یا احتمالاً موجب آثار مخربی مانند: زیان به منابع زنده، ضرر به سلامت انسان، ایجاد ممانع برای فعالیت‌های بشر از جمله ماهیگیری و صدمه به کیفیت آب از لحاظ استفاده از دریا و کاهش آسایش انسان می‌شود.

آلودگی محیط زیست:

نحوه‌ی تولید و استفاده از انرژی به منزله‌ی یکی از اصلی‌ترین عوامل مؤثر در ایجاد آلودگی محیط زیست در مقیاس‌های ملی، ناحیه‌ای، و بین‌المللی تلقی می‌شود. پیامدهای زیست‌محیطی انرژی از جمله تولید گازهایی مانند، گازهای گلخانه‌ای و دی‌اکسید کربن را می‌توان به شرح زیر عنوان داشت:

- ایجاد باران‌های اسیدی از طریق تولید گازهای سولفور و نیتروژن

- تغییرات آب و هوایی و گرم شدن کره زمین به جهت افزایش بی‌رویه در مصرف انرژی‌های فسیلی

- تخریب لایه ازن

- تهدید حیات گیاهان و جانوران

- خطرات ناشی از حوادث مربوطه به نشت، انفجار و نفوذ مواد انرژی‌زا

- ایجاد درگیری‌های ناحیه‌ای و بین‌المللی

گروهی از پژوهشگران آمریکایی معتقدند که بررسی تحولات جوی در خلال ۳۵ سال گذشته نشان می‌دهد که در دهه‌های اخیر بیش از پیش بر شدت و قوت بزرگترین انواع طوفان‌ها از جمله طوفان‌های استوایی مانند کاترینا افزوده شده است. این گروه از محققان، گرمایش زمین را عامل پیدایش بی‌امان‌ترین طوفان‌ها دانسته‌اند. در خلال این دوره، بر تعداد طوفان‌های استوایی درجه ۴ و ۵ به شکلی چشمگیر افزوده شده است. دانشمندان این طوفان‌ها را بر حسب شدت آنها به درجات مختلف از ۱ تا ۵ طبقه‌بندی می‌کنند، به طوری که تندباد کاترینا هنگام برخورد با سواحل آمریکا یک طوفان درجه ۴ بود. براساس مقاله منتشر شده در نشریه علوم، تحقیقات نشان می‌دهد که بر تعداد طوفان‌های شدید نیز افزوده شده به نحوی که بین سال‌های ۱۹۷۵ تا ۱۹۸۹ در مجموع ۱۷۱ طوفان شدید در جهان روی داد، در حالیکه این رقم برای سال‌های ۱۹۹۰ تا ۲۰۰۴ به ۲۶۹ مورد افزایش یافته است. دانشمندان معتقدند طوفان‌های استوایی هنگامی آغاز می‌شوند که گرمای سطح آب اقیانوس به درجه معینی که آن را "حد بحرانی" می‌نامند

افزایش یابد. به همین دلیل، دانشمندان روند تغییر اقلیم و گرمایش آب و هوای کره زمین در اثر استفاده از سوخت های فسیلی و تولید گازهای گلخانه ای را در بروز طوفان های شدید موثر می دانند .

همچنین محققین اقدام به انتشار نتایج دو مطالعه جدید کردند که در آنها ضمن اشاره به نام اقیانوس ها به عنوان بزرگترین ذخایر گاز دی اکسیدکربن در محیط، به سنجش میزان تأثیر دی اکسید کربن بر چرخه کربن اقیانوس ها پرداخته شده است. نتایج آن دو مطالعه نشان می دهند که اقیانوس ها در حال « اسیدی تر شدن » هستند که این امر می تواند حیات آبزیان و به طور کلی چرخه حیات در اعماق دریاها و اقیانوس ها را با مخاطرات گوناگونی مواجه سازد. در عین حال، مدل های تغییرات آب و هوایی به تدریج در حال کشف آثار بالقوه اینگونه تغییرات هستند.

انتشار مقادیر فراوان گاز دی اکسیدکربن (در سطح مقادیر کنونی) در اتمسفر محیط، باعث تشدید الگوهای سیرکولاسیون (جریان عمومی هوا) در مقیاس های بزرگ خواهد شد که این امر نیز به نوبه خود می تواند باعث هجوم بی رویه امواج گرمایی شود. طبق پیش بینی محققین مرکز یاد شده، مناطق جنوبی و غربی ایالات متحده در زمره مناطقی خواهند بود که بیشترین آسیب را در نتیجه هجوم این امواج حرارتی دامنه دار متحمل خواهند شد.

امروزه صنایع خودروسازی اعم از قطعه سازی و یا مونتاژ سعی می کنند محصولات خود را طوری تولید کنند که به سرعت وارد بازار شوند و در عین حال استانداردهای زیست محیطی را از نظر کیفیت و میزان پس ماند خروجی در هنگام تولید و آلودگی زیست محیطی محصول پس از تولید و در پایان چرخه عمر آن را رعایت کنند و در واقع خودروهایی سبز را به بازار عرضه نمایند .

تاریخچه روش های ارزیابی زیست محیطی کارخانجات اتومبیل سازی به دهه ۱۹۸۰ برمی گردد. نخست روش چرخه حیات مصرف انرژی مطرح شد که برای مثال به مطالعه اثر کاهش وزن قطعات خودرو بر مصرف انرژی می پرداخت. از اوایل دهه ۱۹۹۰ با اضافه شدن مفهوم موازنه زیستی، هزینه های زیست محیطی هر قطعه در طول چرخه عمر آن با این روش جدید که ارزیابی چرخه عمر (LCA)، نام گرفت بررسی می شود .

LCA ابزار تصمیم گیری برای تعیین و ارزیابی هزینه ها و آثار زیست محیطی ناشی از یک محصول ، فرآیند و یا سرویس در طول دوره عمر آن است که تکیه این ارزیابی ها روی فاکتورهایی نظیر جریان پس ماندهای تولید شده در طی استفاده از مواد اولیه و بازیافت محصولات از کار افتاده می باشد .

LCI یکی از تکنیکهای زیر مجموعه LCA است. با این تکنیک نتایج حاصل از LCIA در یک مقیاس مشترک ارائه شده و به این ترتیب نتایج حاصل کاملاً قابل مقایسه خواهند شد و مدیریت آن هم بسیار سهل تر می شود. در مرحله بعد جمع این مقادیر معادل، به امتیاز متناظر آن در "گرم شدن جهانی" و "تغییر آب و هوا" تبدیل می شوند. نرم افزار و بانکهای اطلاعاتی مختلفی وجود دارند که کاربران را قادر می سازند مسیر مواد، انرژی و یا آلودگی را در هر سیستم صنعتی تعیین کنند. یک ارزیاب می تواند با وارد کردن یک سری ورودی، مجموعه ای اطلاعاتی از سیستم و محصول را در کنار هم قرار دهد. در مرحله بعد عوارض زیست محیطی هر گونه تغییر در سیستم ، اعم از ماده اولیه ، منبع انرژی و یا فرآیند تولید بررسی می شود. به این ترتیب با یک مطالعه اولیه گلوگاه های چرخه تولید یک محصول شناسایی می شود. در گام بعدی با بررسی عمیقتر می توان شناسنامه زیست محیطی محصول را تهیه نمود.

مهمترین اهداف پیاده سازی این شیوه مدیریتی عبارتند از: درجه بندی کیفی واحد های تولیدی بر اساس میزان و نوع آلاینده هایی که ایجاد می کنند، تعیین موقعیت های مناسب برای کاهش از مبدأ عوارض زیست محیطی محصولات در طول چرخه عمر آنها، تصمیم سازی در صنعت، بخشهای دولتی و غیر دولتی برای مثال در برنامه ریزی های استراتژیک، اصلاح طراحی، فرآیند و یا محصول، انتخاب تکنیکهای اندازه گیری و یا دیگر نشانگر های مرتبط با مدیریت زیستی، بازاریابی و معرفی درجه زیست دوستی یک محصول.

در حال حاضر تعداد زیادی از شرکت های بزرگ خودرو سازی مثل ولوو و فورد برنامه های مدیریت زیست محیطی خود را بر پایه LCA بنا نهاده اند. (نوری سپهر، ۱۳۸۵)

خانه محل آسایش و مامن انسان ها است و افراد در هر جا معه ای بسته به شرایط سنی، شغلی و غیره ساعات متفاوتی را در خانه های خود به سر می برند و فعالیت هایی را نیز در جهت رسیدن به سطح مطلوبتری از رفاه یا حفظ شرایط فعلی انجام می دهند. که این حضور در خانه و فعالیت های صورت گرفته و نیز ابزار و لوازم مورد نیاز برای آن، افراد را در معرض مواد و اشیایی قرار می دهد که در مواردی می توانند برای فرد یا محیط زیست انسان ایجاد خطر نموده و در صورت فقدان تدابیر ایمنی و عدم پیشگیری، سبب آسیب به سلامتی فردی یا زیست محیطی گردند. از جمله این مواد می توان به موادی اشاره کرد که از آنها با نام مواد زاید خطرناک خانگی یاد می شود. یک ماده خطرناک خانگی در استفاده، ذخیره یا هنگام دفع، تهدیدی برای سلامتی انسان یا محیط زیست پیش می آورد.

بدیهی است شناسایی هر چه بیشتر خصوصیات خطر زایی در مواد خانگی و همچنین مواد خطر زای خانگی می تواند گامی در جهت پیشگیری یا کاهش میزان خطر این مواد و افزایش سطح ایمنی منازل باشد. (عسگری، اسرافیل، ۱۳۸۵)

یکی از معضلاتی که بهداشت عمومی و محیط زیست را تهدید جدی می کند پسماندهای بیمارستانی می باشد که به علت دارا بودن عوامل خطرناک، سمی و بیماری زا از جمله مواد پاتولوژیک، دارویی، شیمیایی و رادیواکتیو از حساسیت خاصی برخوردار است که مورد توجه خاص مسئولین و مردم می باشد. بر اساس برآوردها حدود ۶۳۰ نوع ماده شیمیایی و دارویی در بیمارستانها مصرف می شود که حدوداً ۳۰۰ نوع آنها خطرناک و سمی می باشند. کشور ما حدوداً دارای بیش از ۸۰۰ بیمارستان، ۷۰۸۹ واحد بهداشتی درمانی، ۱۶۲۸۵ خانه بهداشت و ۳۷۰۱ آزمایشگاه می باشد که روزانه بالغ بر ۲۸۵ تن پسماند بیمارستانی تولید می کند. دفع پسماندهای بیمارستانی نیازمند مدیریت صحیح و رعایت اصول بهداشتی و مهندسی می باشد در حالی که در ایران ۴/۵۸٪ موارد از این پسماندها در زمین دفن شده، ۶۴/۳۰٪ سوزانده و ۲/۱۸٪ نیز به صورت تلبار در می آیند که هیچ کدام از این روشها به دلیل دارا بودن عواقب سوء زیست محیطی و بهداشتی مورد تایید مجامع علمی و بین المللی نمی باشد. از این رو به نظر می رسد که کمبودهای جدی در این زمینه وجود دارد که باید هرچه سریعتر نسبت به برطرف نمودن آنها اقدام شود. در این مطالعه به بررسی مدیریت پسماندهای بیمارستانی، طبقه بندی و شناخت پسماندهای بیمارستانی، کمیت، نحوه جداسازی، شرایط و نحوه جمع آوری، حمل و نقل، دفع و قوانین بین المللی و ملی در ارتباط با این پسماندها پرداخته خواهد شد. (عسگری، علیرضا، ۱۳۸۵)

جمع بندی و نتیجه گیری:

طبق تحقیقی که توسط محققین انجام شده، هدف مذکور یعنی جلوگیری از بروز معضلاتی مختصراً به آنها اشاره شد می تواند در پنجاه سال آینده با کاربرد وسیع تر مجموعه ای لااقل متشکل از ۱۵ راهکار اعم از افزایش استفاده از رسانه ها جهت استفاده بهینه از محیط زیست، افزایش استفاده از بازدهی انرژی، استفاده از انرژی های طبیعی حاصل از تابش نور خورشید و وزش باد و همچنین گسترش کاربردهای علمی و عملی انرژی هسته ای و حفظ یا تقویت منابع واقعی تولید دی اکسید کربن در طبیعت، نظیر جنگل های بارانی، یا بهینه سازی روش های معمول زراعتی در کشتزارهای سراسر جهان با هدف نیل به توسعه پایدار محقق گردد. همچنین کاهش اثرات مخرب و منفی انرژی در جو از طریق ارتقاء سیاست ها و برنامه های مناسب به منظور بالا بردن سطح مشارکت های همگانی در جهت دستیابی به محیط زیستی مطمئن و سالم و تجدید نظر پیرامون سیستم تولید، انتقال، توزیع و بهره گیری از انرژی های تجدیدشونده کارا و با آلودگی کمتر ممکن می شود. به منظور تحقق این هدف، اقدامات زیر جایز به نظر می رسد:

پیشنهادات:

- انجام طرح های در ابعاد منطقه ای و درون منطقه ای و بررسی شرایط امکان پذیری استفاده از انواع رسانه ها در پیشگیری از آلودگی محیط زیست.
- افزایش ظرفیت و توان مدیریت در امر برنامه ریزی انرژی به منظور نیل به حداکثر کارایی در ارتباط با انرژی های قابل تجدید.
- ارائه توصیه های مناسب در خصوص کارایی مصرف انرژی و همچنین نشر گازهای آلوده در سطح ملی.
- برگزاری برنامه های آموزشی در سطوح محلی، منطقه ای و درون منطقه ای به منظور افزایش آگاهی درباره کارایی تولید و مصرف انرژی و همچنین آلودگی های زیست محیطی.
- افزایش زمینه های تحقیق و توسعه
- ایجاد پایگاه های علم و فن آوری و تحقیق و توسعه به منظور کاربرد انرژی های تجدیدشونده و استفاده درست از آنها.
- اتکاء بیشتر به فن آوری داخلی و انتقال بهینه فن آوری وارداتی .
- عملکرد بخش خصوصی در مورد کاربرد و گسترش انرژی های تجدید شونده.

منابع:

- محمد حسن قدیری ابیانه ، استراتژی مدیریت اطلاع رسانی دولت از نگاه امنیت ملی، رساله دکتری، صص ۲۷۹-۲۹۸.
- نوری سپهر، محمد، ۱۳۸۵. منابع آلاینده آبهای ساحلی در بنادر و مدیریت کنترل، اولین همایش تخصصی مهندسی محیط زیست
- عسگری، اسرافیل و همکاران، ۱۳۸۵، مواد زاید خطر ناک خانگی، اولین همایش تخصصی مهندسی محیط زیست
- عسگری، علیرضا و همکاران، ۱۳۸۵، مدیریت پسماندهای بیمارستانی ، اولین همایش تخصصی مهندسی محیط زیست
- ادوارد، س، راجرز، اکولوژی انسانی و بهداشت، دیباچه مؤلف، ترجمه: دکتر سیاوش آگاه، چاپ اول، سال ۱۳۴۸، مؤسسه مطالعات و تحقیقات اجتماعی.
- جمیز بابر و مایکل اسمیت، ماهیت سیاستگذاری خارجی، ترجمه دکتر سیف زاده، ص ۱۳۵، چاپ اول، سال ۱۳۷۳، تهران، نشر قومس.
- محیط زیست - فارسی .(دانشنامه رشد .بازبینی شده در ۱۳ خرداد ۱۳۸۸).
- کلیه واژه‌های گروه مهندسی محیط زیست - فارسی .(فرهنگستان زبان و ادبیات فارسی .بازبینی شده در ۱۳ خرداد ۱۳۸۸).
- ویکی‌پدیای فرانسوی - فرانسوی .(بازبینی شده در ۲۴ اکتبر ۲۰۰۹).
- خبرگزاری جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۸۳/۱۰/۱۲.

- <http://wikipedia.com>
- <http://daneshnamehroshd.com>
- <http://irangreenpen.org>
- <http://www.ghadiri.org>
- <http://mohit-s.blogfa.com>
- <http://www.mehrnews.ir>
- <http://www.touradjamini.blogfa.com>